

שיחה לעם

רעיון תמציתי לפרשת השבוע - מהרבי מליובאוויטש

שתי מצוות כהונה לגאולה

במטרה לשוחטו. נמצא, שעצם לקחת הכבש במטרה לשוחטו לה, מנתקת ומרחיקה אותם מעבודה-זרה.

לאור האמור יובן מדוע נצטוו ישראל להחזיק את הכבש בביתם **ארבעה ימים** קודם שחיתו:

הקשר שלהם לעבודה-זרה לא היה קשר חד-פעמי, אלא הם היו **שטופים** באילים - הם גדלו על זה כמה דורות ועבדו את העבודה-זרה לעיתים קרובות. כיוון שכך, לא די היה בלקיחת הכבש סמוך לזמן שחיתו כדי לנתקם באופן מוחלט מעבודה-זרה, שכן פעולה חד-פעמית כזו אין בכוחה לעקור מעשה שגרתו שהוטבע עמוק-עמוק בנפשם. לפיכך, חלק בלתי נפרד מהמצוה היה להשאיר את הכבש 'המיועד לשחיטה' בביתם לזמן ממושך, ורק לאחר **ארבעה ימים** לשוחטו כמצות ה'.⁷ בכך ניתן היה להסיר מליבם כל שייכות לעבודה-זרה.

כך מצינו גם בניסיון העקידה, שהקב"ה הראה לאברהם את מקום העקידה רק **ביום הרביעי** מזמן הציווי "קח נא את בנך".⁸ שכן, ארבעה ימים הם פרק-זמן הדרוש לאדם בכדי לבצע פעולה בדעה צלולה וביישוב הדעת. אך אילו לא היתה ניתנת לו שהות זו - היו אומרים שהקב"ה "הממו וערבבו פתאום וטרד דעתו",⁹ ובשל החיפזון והמהירות לא היה לו זמן לחשוב ולהתחרט עליך.

הלקח המעשי שניתן להפיק מכך בעבודת ה':

הגאולה העתידה הושוותה ליציאת-מצרים, כפי שנאמר¹⁰ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". לכן, כשם שביציאת-מצרים היו ישראל צריכים 'להצטייד' בזכויות כדי לצאת משם, כך גם עתה, כהכנה לגאולה העתידה עלינו לדאוג שאף יהודי לא יוותר במצב של 'ערום מן המצוות'. על כן מוטלת עלינו החובה לזכות את הרבים¹¹ בקיום מצוות מעשיות¹², ובכך מקרבים ומזרזים את גאולת כלל ישראל בגאולה השלימה.

(על-פי לקוטי-שיחות חלק ט"ז)

ולא יסקלוגו" (בתמינה). כלומר, הצאן היה האליל של מצרים ולכן לא רצה משה להקריב אותו בתוך ארץ מצרים.

⁷ במיוחד שמעשה זה היה כרוך במסירות-נפש גדולה, כדברי משה (בהערה קודמת): "הן נזבח.. ולא יסקלוגו?" [ראה גם לקוטי-שיחות חלק א' בתחילת השיחה].

⁸ שהרי משעת 'וישכם אברהם בבוקר' והיציאה לדרך חלפו **שלושה** ימים (כנאמר "ביום השלישי וישא אברהם..."), ומאחר שהציווי היה יום קודם ל'וישכם', הרי שמשעת **הציווי** חלפו **ארבעה** ימים.

⁹ לשון רש"י בראשית פרק כ"ב פסוק ד'.

¹⁰ מיכה פרק ז' פסוק ט"ו.

¹¹ כפתגם אדמו"ר הרי"ף בעל-ההלולא ד' שבט [על-פי תנא-דבי-אליהורבה פרק כ"ז] על הפסוק "כי יראה ערום וכסיתו ומבשרך לא תתעלם", שכאשר רואים יהודי 'ערום' ללא ציצית וללא תפילין, אזי מוטלת עליך המצוה של "וכסיתו" - לעזור לו בעשיית המצוות.

¹² ולהעיר, שאם מזכים יהודי 'ערום', אפילו במצוה אחת בלבד, ממלאים בכך את שני החסרונות של 'סור מרע' ו'עשה טוב'. כיוון שבקיום כל מצוה, גם 'עושים' את רצון ה' וגם 'סרים' מלעבור על רצון ה'.

בפרשתנו מסופר אודות קרבן-הפסח הראשון בהיסטוריה היהודית, שנצטוו ישראל לשחוט כבש כהונה ליציאת-מצרים.

אחד ההבדלים בין קרבן-הפסח במצרים לקרבן-הפסח בדורות המאוחרים יותר הוא, שב'פסח מצרים' הציווי היה לקחת את הכבש ב' בניסן ("בעשור לחודש") ולהחזיקו בבית עד לשחיטתו בערב-פסח, אך ב'פסח דורות' יכול כל אחד לקנות את הכבש בערב-פסח ולשוחטו בריבויים. מתעוררת על-כך השאלה: מדוע ציווה אותם הקב"ה במצרים, להחזיק בבית את הכבש ארבעה ימים לפני שחיתו?¹

להבנת העניין, יש להקדים שאלה נוספת:

בנוסף לציווי על שחיטת הפסח, אכילתו ונתינת דמו על הבית, נצטוו ישראל גם למול את עצמם - 'דם מילה' - כדי שבזכות מצוות אלה יהיו ראויים להיגאל.² ותמוה: מדוע הקב"ה נתן לעם-ישראל דווקא **שתי** מצוות כהכנה ליציאת-מצרים? ממה-הנפשך: אם היה זה כדי לבטל את מעמדם שהיו 'ערומים מן המצוות'³ - מצוה אחת גם היתה מספיקה להם, ואם רצה הקב"ה למלאותם ולציידם בזכויות - מדוע הסתפק בשתי מצוות אלו בלבד?⁴

אולם, כשמתבוננים במצבם הרוחני של עם-ישראל באותה שעה, אפשר להבחין בשתי חסרונות כלליים שהיו אצלם: האחד, בקיום המצוות - 'עשה טוב'; והשני, בהתרחקות מהרע של מצרים שדבק בהם בהיותם עובדים עבודה-זרה - 'סור מרע'. במצב כזה, לא היה ביכולתם 'להיגאל' ממצרים, כיוון שהרע נותר בהם-בתוכם. כמו כן, בהיותם חסרי-כ'מצוה, אין להם את האפשרות 'להתכונן' לעבוד את ה' בהרסיני.⁴

על-מנת להשלים חסרונות אלו נתן להם הקב"ה שתי מצוות: מצוה אחת שתוכנה הוא 'עשה טוב' - דם **מילה**, בהיותה מצוה כללית המכניסה את ישראל בברית עם ה';⁵ ומצוה אחת שנועדה לסלק את הרע שדבק בהם ('סור מרע') - דם **פסח**. מאחר והרע השתרש בישראל עד כדי כך שנהיו 'שטופים באילים'², אזי, כדי לבטל עניין שלילי זה, היה עליהם לקחת את האליל של מצרים⁶

¹ ראה ברש"י (פרק י"ב פסוק ו') שהכבש היה 'טעון ביקור ממום ארבעה ימים קודם שחיטה'. אך אין זה עונה על השאלה, כיוון שאף 'פסח דורות' טעון ביקור ממום ארבעה ימים (ראה תורה שלמה כרך י"א, מילואים סימן י"ב), ולמרות זאת אין צורך לקנותו ארבעה ימים קודם שחיטתו.

² ראה רש"י פרק י"ב פסוק ו'.

³ כפי שנאמר בספר יחזקאל "ואת ערום ועריה" (פרק ט"ז פסוק ז').

⁴ שזוהי תכלית היציאה ממצרים, כפי שנאמר "בהוציאך את העם ממצרים - תעבדון את האלוקים על ההר הזה" (פרק ג' פסוק י"ב).

⁵ כנאמר "אות היא בני וביניכם" (בראשית פרק י"ז פסוק א').

⁶ כפי שמצינו בפרשת וארא, שמשה סירב להצעתו של פרעה לעבוד את ה' ולהקריב לפניו קרבנות בתחום מצרים, באומרו (פרק ח' פסוק כ"ב): "הן נזבח את **הועבת** מצרים לעיניהם,